

Dat .XXIIJ. capittel:

Hoe heer Jan nae den coninck van Vranckrijck is ghereyst ende de grave Robrecht by den keyser, daer hy zijn clachten dede over Gouweron die hy in een camp verwan.

Doen heer Jan acht dagen by zijn vader hadde gheweest, zoo heeft hy van alle zijn vrienden oorlof ghenomen ende reet zo langhe dat hy tot Parijs is ghecome.

Doen hy hem vercleet hadde, is hy voor den coninc ghegaen ende hem te voete ghefallen ende gruetede den coninc seer eerwaerdelijck. De coninc dede hem op staen ende vraechde wat zijn begheerte was ende waerom dat hy daer quam.

Heer Jan antwoorde den coninc ende zeyde: “Heer coninc, ick ben een ridder van avontueren¹ die dienst² soecke. Daeromme zoude ick wel begheeren in u hof onthouden te zijn.”

De coninc vraechde hoe zijnen naeme was.

Heer Jan antwoorde: “Men naemt³ my Jan uut den Vergiere.”

De coninc ziende dat een jonck, vroom ridder was,⁴ zeyde: “Ghy sult by my onthouden zijn, ende ick sal u zoo versien, daer ghy u wel op ontdragen sult.”⁵

Aldus is heer Jan byden coninc een tijt ghebleven. Dit sullen wy hier nu laeten blijven ende verhalen van de grave Robrecht.

Nae dat zijn zone vertrocken was, is hy oock op gheseten seer costelijck met twee honderdt paerden ende daer mede nae den keyser ghereyst. Hy dede hem forieren⁶ binnen Rommen voor hem ende zijn heeren in de beste ende vernaemste⁷ herberghe vander stadt. Des

1. ridder van avontueren: aristocratisch proletariaat, een ridder zonder vaste aanstelling of woonplaats die rondtrekt onder het motto: een vliegende kraai vangt altijd wat.

2. dienst: een vaste aanstelling met kost en inwoning

3. naemt: noemt

4. Muller [1590]: was ende zeyde

5. daer ghy u wel op ontdragen sult: dat u ruimschoots in uw onderhoud zult kunnen voorzien.

6. dede hem forieren: zorgde voor onderdak, eten en drinken

7. vernaemste: meest gerenommeerde

anderen daechs heeft hy seer costelijck habiten⁸ aen ghedaen ende is met eenen schoonen staedt nae des keyser hof ghegaen.

De keyser hadde alreede vernomen [F4ra] datter een machtich prince te hove gecomen was uut Vranckrijck om hem te spreken. Alzoo heeft hy alle zijn heeren by een doen vergaderen.

De grave te hove coomende, is met een heraut by den keyser ghebrocht. By den keyser comende heeft hi hem eerwaerdelijck gheghruet ende daer nae alle de heeren. Daer nae vraechde de keyser wat zijn begeerte was ende waeromme dat hy daer ghecomen was.

De grave antwoorde ende seyde: “Heer keyser, uwe keyserlijcke mayesteydt sal believen te weten dat in allen landen u hof vermaert is voor een hof van eeren ende justitien, datmen daer inne recht doet een yeghelijck diet begerende is, zoo wel den armen als den rijcken. Daeromme ben ick hier ghecomen voor uwer ghenaden, begerende ootmoedelijck dat ghy mi ghehoor gheven wilt ende aenhooren de saecke daer ic mede beladen ben.”

De keyser antwoorde ende zeyde: “Heer ridder, doet op u sake in presentie van mijne[n] rade. Ist dat u yemant te cort gedaen heeft, ick salt beeteren zoo verre het in mijnder macht is ende zy onder my gheseten zijn.⁹ Dat sweere ick u by mijnder croone, al waert oock van de me[e]ste¹⁰ heeren die binnen mijnen hove zijn!”

De grave danckte den keyser ende zeyde: “Heer keyser, met uwen oorlove dat ick spreke, zoo segge ick datter een is van uwen rade, ghenoeemt Gouweron, de welck niet waerdich en is dat hy in eenich hof van eeren verkeert oft coomen sal. Ende wil hy het verantwoorden, ick wilt hem in een parck¹¹ doen lijden dat hy verradenisse gheplegen heeft!”

Gouweron dit hoorende, was seer gestoort ende zeyde: “Ghy oude grijsaerdt, zydy daeromme hier ghecoomen dat ghy my verraedenisse o[p]¹² legt? Tsal u berouwen! Ic houde my voor een edel man. Ick en heb noydt verrader geweest!”

8. habiten: kleren

9. zy onder my gheseten zijn: zij mijn onderdanen zijn, ik jurisdictie over hen heb

10. Muller [1590]: me-ste

11. parck: strijdperk

12. Muller [1590]: opt (anticipatie)

Doe de keyser dit hoorde, zeyde hy: “Heer ridder, de saken [F4rb] die ghy hier voort brengh, suldy moeten bewijsen.”

De grave antwoorde ende zeyde: “Heer keyser, daerom ben ick hier ghecomen.”

Doen begonst hy voor den keyser ende zijnen rade te vertellen van begin totten eynde hoe dat heer Jan eerst gevonden was binnen zijnen hove ende om wat saecken dat hy daer te vondelinge gheleyt waer, ende hoe hy den ruese bevochten ende verwonnen hadde, ende wat de keyser beloofd hadde den ghenen die den ruese verwonnen. “So en hadde de jongelinck anders niet voor zijn loon dan dat men hem een poorte voor ’t hooft sloot om dat hem de heydenen dooden souden. Daer nae was hy de oorsaecke dat alle de heydenen versl[e]ghen ende verdreven worden. Doen die jonge ridder eyschte ’t gheene dat hem beloofd was, zo soudemen hem voor zijn loon in een diepe kercker gheworpen hebben oft hy moestet lant ruymen. Twelck ic den keyserlijcke mayesteyt niet en wijte, maer alleene ist geschiet door toe doen ende rade van Go[u]weron. Ende of hijt wil lochenen, zoo wil ick[t]¹³ hem doen lijden!”

Met dien boot hy zijne p[a]nt¹⁴ ende wierpse daer neder voor den keyser.

Gouweron zeyde: “Ghy en sijtter niet edel ghenoech toe om tegen my te campen. Ghy moecht ooc een van dese lantloopers ende avontueriers zijn, wanneer zy eenich edelmans dochter bedrogen hebben, zoo stellen zy de kinderen tot vondelinck, als deesen ghesteldt was. Ende ons keyser hadde hem in zoo grooter eeren opgevoedt oft zijn eyghen sone ware gheweest. Den loon die hy ons keyser daer voor ghegeve[n]¹⁵ heeft, is deese: dat hy zijn dochter met kinde heeft gemaect ende is so voort in ander landen gheloopen om meer te bedrieghen!”

De grave werdt door dese woorden seer gestoort ende zeyde: “Ay, verrader, den camp en sal alzo niet achter blijven. Ick houde my zo eedel van geboorten als ghy zijt, want men [F4va] noempt my Robrecht, grave van Artoys, ende den vondelinc daer den camp om gheschien

13. Muller [1590]: ick

14. Muller [1590]: pont

15. Muller [1590]: ghegeuet

sal, is des coninckx van Vranckrijck susters zone. Daeromme suldy teeghen my campen, oft ghy sult hier voor den keyser openbaerlijck te kennen gheven alle tghene dat ghy teghen deesen ridder, diemen heer Jan hie[t],¹⁶ op steldt hebt.”

De keyser verwonderde hem seer door des graven woorden ende verblijden in zijn herte doen hy hoorde va[n]¹⁷ wat afcoemsten heer Jan was, ende zeyde: “Gouweron, ghy moet vechten! Na dien dat het den ridder begeert, zoo moet het voldaan zijn.”

Als dat Gouweron hoorde dat al sijn loos opsedt verlooren was, want hy moeste campen door den raedt ende toedoen des conincx van Spaengien, die doen ter tijdt in des keyzers hoff was ende noch meer ander heeren die [F4vb] Gouweron met zijn hulpers niet wel en vermochten, doen ginck hy hem wapenen. Ende als zy gewapent waren, zo quamen zy beyde ten crijte.¹⁸ De keyser dede zijn ar[t]chiers¹⁹ al ghewapendt daer bystaen op avontueren oft Gouwerons maghen yedt nieus opstellen wilden.²⁰ Voort deede hy ghebieden op den hals dat niemant hem onderwinden soude eenich teycken te geven oft hem te roeren.²¹ Daer na reedt een yegelijc opt eynde van der banen. Ende doen den trompedt drie reysen²² gheslaghen hadde, zoo reden die twee campioenen zo rudelijck teghen malcanderen dat beyde de paerden op haer hamen saten, ende Gouweron was bi nae ghevallen, maer hy bleef noch in den sadel sitten, ende beyde haer lancen waeren ghebrooken. Doen trocken zy beyde haer swaerden. De grave [F4va] sloech groote, sware slaeghen, ende zoo dede Gouweron oock op d[e]n grave, alzo dat in twijfel stondt wie de overhandt houden soude. Maer de grave gaf int leste Gouweron een so swaren slach dat hy al bedwalmt vanden paerde viel ende was seer ghewont ende zijn mes²³ was hem uutter hant

16. Muller [1590]: hier

17. Muller [1590]: vant

18. crijte: strijdperk

19. Muller [1590]: Arcchiers

20. yedt nieus opstellen wilden: een toer zouden (willen) uithalen

21. Het was de toeschouwers ten strengste verboden zich met het gevecht te bemoeien.

22. drie reysen: drie keer

23. mes: zwaard

ghevallen, ende [hy]²⁴ en conste niet op geraken. Gouwerons maghen waren seer bedroeft doen zy dit sagen. Zy souden hem gaerne te hulpe ghecoomen hebben, maer zy ontsaghen te seer des keyzers ghe-[F4vb]bodt. De grave spranck vanden paerde, lichte hem den helm op. Ten lesten track hijse hem heel vanden hoofde ende dreychde hem te dooden oft hy zoude de waerheyt kennen waeromme hy de poorten hadde doen sluyten voor den jonghe ridder doen hy den ruese verwonnen hadde, ende waeromme dat hy verbo[o]de²⁵ hadde dat hem niemant te hulpe zoude comen.

De verrader siende dat hy de doot niet wel ontgaen en mochte, begheerde dat den keyser by hem coomen zoude. Hy soudet alte-[G1ra]male te kennen geven. Twelck terstont ghedaen worde.

Die keyser is met zijn heeren daer by ghecomen. Daer heeft hy voor alle de heeren bekent hoe dat hy den keyser met heer Jan gaerne geleverd hadde inde handen van Sorborijn den heyden, die naemaels Kersten werde, op dat hy selve keyser soude geweest hebben, ende soude dan des keyzers dochter ghetrouwt hebben, want niemant en soude hem dorven wederstandt doen overmidts zijn groot gheslachte. Ende om dat hi heer Jans macht vreesde, daeromme was hi daer op uut om hem te doen dooden, hoopende als dan metten keyser te doen dat hy wilde. “Maer nu bekenne ic,” sprack hy, “dat de rechtveerdighe Rechter gheen quaet onghestraft en laet. Daeromme heb ick den doot wel verdient. Alleene begheer ick dat uwer ghenaden my vergheven wilt dat ick teghen u misdaen hebbe, te lichter sal my Godt mijn sonden vergheven, want ick kenne my selven also ghestelt dat ick de doot niet ontghaen en mach. Daeromme begheer ick dat ghy my een corten doot aen wilt doen.”

De keyser dit altemaele hoorende, en conde hem niet genoeg verwonderen ende zeyde: “O, verrader, sulcx en hebbe ic aen u niet verdient! Ghy hebt my door u valsche ingeven een den vroomsten uut den lande doen verdrijven die onder der sonnen mochte zijn. Want en hadde geweest door hem naest Gode, wy hadden alle verslagen oft gevangen geweest. Daeromme suldy loon nae u wercken ontfangen!” Ende de keyser beval den grave dat hy trecht volvoeren soude.

24. Ontbreekt in Muller [1590].

25. Muller [1590]: verbo[n]de

Ende zo heeft hy hem met eenen slage thooft van den buycke
geslagen.